

Liikuvus Euroopas

Sotsiaalkindlustusõigused **lirimaal**

Euroopa Komisjon

Liikuvus Euroopas

(Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)

Sotsiaalkindlustusõigused Iirimaa

Seisuga 20. märts 2006

Euroopa Komisjon

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat

Üksus E.3

Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas trükises sisalduva teabe kasutamise eest.

Märkus:

Käesolev brošüür põhineb Iirimaa poolt 20. märtsil 2006 esitatud andmetel. Seetõttu tuleb veenduda, et liikmesriigi õigusakte ei ole hiljem muudetud ning et esitatud teave on tänaseni kehtiv. Selleks pöörduge pädevate ametkondade ja asutuste poole, kelle kontaktandmed on esitatud punktis 3 „Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed“.

**Europe Direct on teenus,
mis aitab leida vastused
Euroopa Liiduga seotud küsimustele**

Tasuta infotelefon: (*)

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Mõned mobiilsideoperaatorid ei võimalda helistamist 00 800 numbritele või võtavad neile helistamise eest kõnetasu.

Euroopa Liidu kohta leiab palju muud teavet Internetist Euroopa serveri veebilehtedelt (<http://europa.eu>).

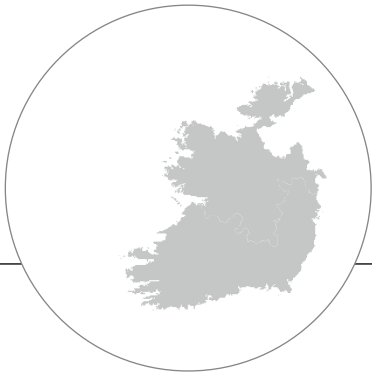
© Euroopa ühendused, 2009

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Bibliograafilised andmed on esitatud väljaande lõpus.

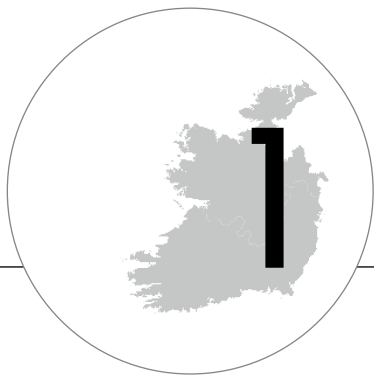
Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009

ISBN 92-79-04121-5

Sisukord

1. Üldteave.....	5
2. Sotsiaalkindlustuse liigid.....	9
2.1. Hüvitised haiguse ning raseduse ja sünnituse korral	9
2.1.1. Mitterahalised ravikindlustushüvitised.....	9
2.1.2. Rahalised kindlustushüvitised	10
2.1.3. Sünnitushüvitised.....	11
2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised	13
2.3. Matusetoetused	14
2.4. Invaliidsushüvitised	14
2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised	15
2.5.1. Vanaduspension	15
2.5.2. Lese- / toitjakaotuspension ja orvupension.....	16
2.6. Töötushüvitised	17
2.7. Eelpensionihüvitised	18
2.8. Perehüvitised	18
2.9. Mitteosamakselised rahalised erihüvitised	19
3. Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed	21
4. Täiendav teave.....	23

Üldteave

Iirimaa pakub peamiselt kolme tüüpi sotsiaalkindlustushüvitisi:

- **osamakselised** (sotsiaalkindlustus-) **hüvitised**, sõltuvad määratud perioodil tasutud *PRSI*-maksete (*Pay-Related Social Insurance* – töötasuga seotud sotsiaalkindlustus) arvust;
- (sotsiaalabi) **mitteosamakselised hüvitised** isikutele, kellel pole õigust sotsiaalkindlustushüvitistele ja mille saamine sõltub taotleja rahaliste vahendite analüüsist (vt punkt 2.9), ja
- nn **universaalsed hüvitised**, nagu peretoetused (*Child Benefit*) või tasuta sõit ühistranspordis (*Free Travel*), teenused, mis ei sõltu soodustatud isikute rahalistest vahenditest ega nende sotsiaalkindlustusmaksetest. Universaalseid hüvitisi on siiski vähe.

Taotlejad peavad vastama selle kindlustusskeemi tingimustele, mille raames nad hüvitisi taotleavad. Teatavate toetuste saamiseks on nõutav teiste tingimuste täitmine, mis lisanduvad *PRSI*-maksete tingimustele või sissetulekute analüüsile. Kui te taotlete näiteks töötuskindlustushüvitist, peate olema töötamiseks vaba ja tööotsija staatuses.

NB: Iirimaa õigusaktide kohaselt ei ole olemas spetsiaalseid sotsiaalkindlustusskeeme teatavate eriliste töötajate kategooriate jaoks. Kõik palgatöötajad ja füüsilisest isikust ettevõtjad on kindlustatud samas üldises sotsiaalkindlustusskeemis.

→ Võimalikud hüvitised

Kindlustatud isikud ja nende ülalpeetavad võivad saada järgmisi hüvitisi, pensione ja toetusi:

- teatavad raviteenuste hüvitised, rahalised ravikindlustushüvitised ja sünnitushüvitised (vt punkti 2.1);
- tööõnnetuste ja kutsehaigustega seotud hüvitised (vt punkti 2.2);
- invaliidsuspensionid (vt punkti 2.4);
- vanadus- ja toitjakaotuspensionid (vt punkti 2.5);
- töötuskindlustushüvitised (vt punkti 2.6).

Isikud, kellel pole õigust neile kindlustusskeemidele (või mõnele neist), võivad taotleda mitteosamakseliste skee-

mide hüvitisi, mis eksisteerivad paralleelselt peaaegu kõigi olemasolevate kindlustusskeemidega (vt punkti 2.9).

Kõigil alaliselt Iirimaa elavatel isikutel on õigus teatavatele tervishoiuteenustele (vt punkti 2.1).

Kes on kindlustatud?

Üldiselt on kindlustatud kõik üle 16 aasta vanused töötajad ja füüsilisest isikust ettevõtjad, kes pole jõudnud pensioniikka (66 aastat). Töötajate puhul, kes teenivad alla 38 euro nädalas (kokku) või kes on üle kui 66 aasta vanused, tagab kindlustus üksnes tööõnnetuse ja kutsehaiguse hüvitised.

Töötajate töötasuga seotud sotsiaalkindlustusmaksed – PRSI

Töötasuga seotud sotsiaalkindlustusmaksed (*Pay-Related Social Insurance – PRSI*) suurus võrdub teatava protsendimääraga töötaja nädalasest brutotöötasust. Tööandja ja töötaja maksavad mõlemad oma osa kindlustusmaksest, aga teatavate madalate palkade pealt kindlustusmaksed (osaliselt) ei tasuta.

Teie tööandja vastutab seaduste kohaselt terve *PRSI*-maks tasumise eest. Töötajale palka makstes peab ta töötaja osa kindlustusmaksest kinni pidama. Vastavalt kutsetöö iseloomule on erinevad ka kindlustusmaksed määratud. Neid nimetatakse kindlustusmaksete kategooriateks (*Contribution Classes*).

Tavaliselt maksab palgatöötaja ka ravikindlustusmaksed (*Health Contribution*), mida kogutakse samal ajal kui *PRSI*-maksed, ent mis viimasest ei sõltu. Ravikindlustusmaksed ei ole kohustuslik, kui:

- palgatöötajal on täielik õigus saada tervishoiuteenuseid. Teisisõnu, kui tal juba on ravikindlustuskaart;
- palgatöötaja saab ka lese- / toitjakaotuspensionid (*Widow's/Widower's Pension*), üksikvanemaga pere toetust (*One Parent Family Payment – OPFP*), surmatoetust (*Death Benefit*) või mahajäetud naise toetust (*Deserted Wife's Benefit/Allowance*), neid kõiki maksab ministeerium;
- palgatöötaja saab juba ka lese- / toitjakaotuspensionid (*Widow's/Widower's Pension*), mida maksab Euroopa Liidu liikmesriik, Euroopa Majandusühenduse riik või

riik, kellega lirimaa on sõlminud kahepoolse sotsiaalkindlustuslepingu;

- palgatöötaja töötasu ei ületa määratud künnist.

➔ PRSI-maksud füüsilisest isikust ettevõtjate puhul

Füüsilisest isikust ettevõtjate puhul väljendatakse PRSI-makse suurust protsendina brutosissetulekust pärast pensionikindlustusmaksu ja maksuameti poolt lubatud kapitali kulumise mahaarvamist. Madala sissetulekuga füüsilisest isikust ettevõtjad maksavad kindlasummalist kindlustusmaksu.

Üldreeglina maksavad füüsilisest isikust ettevõtjad PRSI-makseid otseste kindlustusmaksude kogujatele (*Revenue Commissioners*). Kui sissetulekud on nii väikesed, et puudub kohustus esitada nende kohta iga-aastane maksudeklaratsioon, makstakse PRSI-makseid Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeeriumile (*Department of Social and Family Affairs*).

➔ Fiktiivsed maksud
(Credited Contributions, krediitina saadud PRSI)

Osamakselistele (sotsiaalkindlustus)hüvitistele õiguse saamiseks peate te olema eelnevalt töötanud ja tasunud PRSI-makseid.

Kui mingil teie tööelu hetkel ei ole kahe täieliku majandusaasta jooksul teie eest tasutud ühtegi tegelikku ega fiktiivset PRSI-makset, ei ole teil võimalik saada PRSI-makseid krediitina, kuni te pole (uuesti) tööle asunud ja tasunud vähemalt 26 nädalast PRSI-makset.

Et kaitsta töötajate tulevase õiguse hüvitistele ja pensionidele lubab Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeerium teatavatel juhtudel fiktiivseid PRSI-makseid. Krediiti lubatakse üldiselt ühelt poolt sotsiaaltoetuste saajatele, kes on töötud, haiged või pensionil, ja teiselt poolt isikutele, kes osalevad FÄSi (riiklik koolitusorganisatsioon) koolituskursustel. Peale selle antakse spetsiaalset PRSI krediiti (mida nimetatakse liitumiseelseteks, katseaja krediitideks) isikutele, kes asuvad esimest korda tööle. Samuti võib krediiti anda üliõpilastele.

➔ Korralduslik külg

Töötajate- ja tööandjatepoolseid sotsiaalkindlustusmaksu (välja arvatud ravikindlustusmaksud) makstakse Sotsiaalkindlustusfondi (*Social Insurance Fund*), mis saab ka riigi poolt toetust. See Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeeriumi poolt hallatav fond rahastab sotsiaalkindlustuskeeme. Mitteosamakselisi hüvitisi ja peretoetusi (*Child Benefit*) rahastab seevastu riik.

Mitterahalisi ravikindlustushüvitisi raviteenuste näol rahastatakse peamiselt üldistest maksudest tulenevate vahendite abil. Neid haldab Tervishoiuamet (*Health Service Executive – HSE*) oma regionaalsete büroode kaudu,

alludes Tervishoiu- ja Laste Ministeeriumi (*Department of Health and Children*) üldisele kontrollile.

Töötuskindlustushüvitisi (*Redundancy Payments*) haldab Ettevõtluse-, Kaubanduse- ja Tööhõiveministeerium (*Department of Enterprise, Trade and Employment*) Dublinis.

➔ Kuidas end sotsiaalkindlustuses arvele võtta?

Kui teil on esimest korda lirimaaal töökoht, peate te viivitamatult minema kohaliku sotsiaalkindlustusameti büroosse (*Social Welfare Local Office*) ja taotlema isiklikku avalike teenuste numbrit (*Personal Public Service Number – PPS*). Tegemist on teie isikuga seotud numbriga, mida tuleb kasutada kõigis avalike teenustega seotud asjaajamistes, kaasa arvatud sotsiaalkindlustushüvitiste ja tervishoiuteenuste saamine ning samuti tulumaksu puhul.

Kui te olete saanud isikliku PPS-numbri, pöörduge formaalsuste kordaajamiseks kohaliku maksuametisse.

Te peate jälgima, et te oleksite arvele võetud, ja edastama oma PPS-numbri tööandjale, sest muidu võib juhtuda, et teie PRSI-makseid ei registreerita õigesti.

Kui te taotlete hüvitisi, märkige alati ära oma PPS-number, nagu ka igasuguses Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeeriumiga (*Department of Social and Family Affairs*) peetavas kirjavahetuses. See number võimaldab kiiresti tuvastada teie toimiku ja väldib seetõttu hüvitismaksete hilinemist.

➔ Vabatahtlik kindlustus (Voluntary Insurance)

Alla 66 aasta vanused isikud ja isikud, kes pole enam kohustuslikus korras kindlustatud, võivad vabatahtlikult maksta kindlustusmaksu, et säilitada oma õigusi teatavatele hüvitistele, nagu näiteks pension. Siiski peate te selleks olema töötanud ja maksnud vähemalt 260 nädalat kindlustusmaksu ja teie taotlus peab olema esitatud teatava ajavahemiku jooksul pärast kohustusliku kindlustuse lõppemist.

➔ PRSI-maksete tingimused

Tervishoiuteenuste või peretoetuste (*Child Benefit*) saamiseks ei ole mitte ühtegi PRSI-maksetega seotud tingimust. Et saada õigust enamikule teistele hüvitistele on siiski vaja täita teatavaid PRSI-maksetega seotud tingimusi.

Üldiselt peab teatavate lühiajaliste toetuste [näiteks ravikindlustushüvitisi (*Illness Benefit*)] või töötuskindlustushüvitise (*Jobseeker's Benefit*) saamiseks isik:

- olema tasunud vähemalt 52 nädalat PRSI-makseid alates kindlustusperioodi algusest ja
- olema tasunud vähemalt 39 nädalat tegelikke või fiktiivseid (= makstud või krediitina saadud) PRSI-makseid hüvitise taotlemise aastale vahetult eelneva maksete tasumise aasta jooksul.

Teatavate pikaajaliste toetuste, nagu näiteks lese- /toitjakaotuspensioni (*Widow's/ Widower's Contributory Pension*) saamiseks, peab isik olema tasunud *PRSI*-maksid vähemalt 156 nädalat ning tegelike või fiktiivsete maksete keskmisele arvule aastas on kehtestatud teatav miinimumnõue.

Paljudel muudel juhtumitel, näiteks baaspensioni [*State Pension (Transition)*] puhul või osamakselise vanaduspensioni [*State Pension (Contributory)*] puhul, peab isik olema tasunud vähemalt 260 nädalat tegelikke kindlustusmaksid ja vastama tingimusele, et aastas peab olema tasutud teatav minimaalne arv kindlustusmaksid.

Mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis või Euroopa Majanduspiirkonna riigis täitunud kindlustusperioodid võib kokku liita, et võimaldada teil täita lirimaal hüvitiste saamise õigust andvaid kindlustusmaksete tasumise tingimusi. Te peate esitama selle riigi kindlustusasutuse poolt väljastatud vormid, kust te lahkusite, näiteks vorm E 104 haiguse, sünnituse või surma puhul või vorm E 301 töötuse puhul.

→ Otsused ja nende vaidlustamine

Vastutavad ametnikud (*Deciding Officers*) teevad otsuseid erinevate sotsiaalkindlustushüvitiste taotluste kohta, mida haldab Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeerium (*Department of Social and Family Affairs*), ning töökindlustusega seotud küsimustes.

Otsuseid, mis puudutavad isiku võimet ise oma arstiabi eest tasuda (vt punkti 2.1), teeb üksnes Tervishoiuameti

direktor (*Health Service Executive* ja selle asutuse *Chief Executive Officer*).

Te võite ametniku (*Deciding Officer*) otsuse vaidlustada, esitades vaide Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeeriumile 21 päeva jooksul alates otsusest teavitamisest. Teie toimik antakse siis sotsiaalküsimuste vaidluste büroole (*Social Welfare Appeals Office*), mis ei sõltu Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeeriumist. Vaidlustega tegelev ametnik võib, kui ta seda asjakohaseks peab, korraldada selles asjas kuulamise, millel te võite osaleda tõendite esitamiseks või soovi korral lasta end esindada.

Kuulamine pole ametlik ja toimub suletud uste taga. Osalevad vaidlustega tegelev ametnik (*Appeals Officer*), vaide esitaja (ja/või teda saatev esindaja, kes tema huve kaitseb). Teatavat tüüpi asjade puhul võib vaidlustega tegelev ametnik soovida küsitleda ka tunnistajaid saamaks olukorrast täielikku ja üksikasjalikku ülevaadet.

Ministeeriumi vastutav ametnik (*Deciding Officer*), kes otsuse tegi, peab teie taotluse tagasilükkamist põhjendama. Teil on samuti võimalus kommenteerida üksikasjalikult esiletoodud põhjusi ja selgitada enda omi toetamiseks oma vaide vastuvõetavust.

Kui vaided puudutavad töötuskindlustushüvitist (*Jobseeker's Benefit*) või töötuebiraha (*Jobseeker's Assistance*), võivad kohal viibida kaasistujad (*Assessors*).

Neid kaasistujaid nimetavad ametiühingud (*Trade Unions*) ja tööandjate organisatsioonid (*Employers' Organisations*) osalemiseks ja vaietetega tegelevale ametnikule (*Appeals Officer*) olukorra selgitamiseks.

Sotsiaalkindlustuse liigid

2.1. Hüvitised haiguse ning raseduse ja sünnituse korral

2.1.1. Mitterahalised ravikindlustushüvitised

Irimaal sõltub õigus raviteenustele peamiselt elamistingimustest ja majanduslikust olukorrast. Igal isikul sõltumata kodakondsusest, keda Tervishoiuamet (*Health Service Executive – HSE*) aktsepteerib Iirimaa alalise elanikuna, on kas täielikud (1. kategooria, s.t ravikindlustuskaardi omanikud) või osalised (2. kategooria) õigused saada raviteenuseid.

Ravikindlustuskaardi saamise õigus sõltub eelkõige isiku majanduslikust olukorrast. Kaart võidakse anda ka „raske olukorra“ (*Undue hardship*) tõttu, isegi kui sissetulek ületab ettenähtud künnist. Kõik muud „alaliselt“ Iirimaa „elavad“ isikud saavad piiratud õiguse raviteenustele.

Kõigil 70aastastel või vanematel isikutel on täielikud õigused raviteenustele.

➔ 1. kategooria – täielikud õigused raviteenustele: ravikindlustuskaardi omanikud

1. kategooria hõlmab isikuid, kes pädeva tervishoiuameti (*Health Service Executive*) arvamusel ei suuda ise tasuda endale või oma ülalpeetavatele osutatavate perearsti teenuste eest. Selle kategooria isikuid nimetatakse tihti ravikindlustuskaardi omanikeks, sest see kaart antakse neile, et neil oleks õigus ravi saada. Otsustamaks, kas isik täidab või ei täida nõutavaid tingimusi, on olemas sissetulekut puudutavad eeskirjad (*Income Guidelines*). Summasid suurendatakse igal aastal.

Ravikindlustuskaardi omanikud võivad saada järgmisi teenuseid:

- üldarstiteenused;
- kõiki haiglaraviteenuseid ühispalatis;
- eriarstiteenuseid välistes konsultatsiooniasutustes;
- hambaravi, silmaarsti ja kõrvaarsti teenused ning proteesid;
- retseptiravimid, meditsiinilised ja kirurgilised abivahendid ja proteesid;
- raseduse ja sünnitusega seotud arstiabi ja imikutele osutatavad teenused;
- rahaline emadustoetus iga vastsündinu kohta;
- ravi erakorralise meditsiini osakonnas (*Accident and Emergency Department*) on tasuta.

Õigus saada ravikindlustuskaart toob endaga kaasa olulisi eeliseid: vabastus ravikindlustusmaksete tasumisest, vabastus eksamimaksudest keskkoolides, toetus kooliõpikute soetamiseks ja tasuta transport kooli lastele, kes elavad lähimast koolist kaugemal kui 4,83 kilomeetrit (3 miili).

➔ 2. kategooria – piiratud õigused raviteenustele

Igal isikul, kes ei saa kõiki raviteenuseid, on õigus piiratud hulga raviteenustele:

- kõik haiglaraviteenused ühispalatis, mille eest tuleb maksta tagasihoidlikku omaosalustasu;
- eriarstiteenused (välja arvatud hambaravi ja enamus rutiinsetest silma- ja kõrvaarsti kontrollidest) välistes konsultatsiooniasutustes;
- rasedus- ja sünnitusega seotud arstiabi ja imikutele osutatavad teenused, kaasa arvatud perearsti teenused raseduse ajal ja emale ja imikule kuue nädala jooksul pärast sünnitust;

Raviteenuste saamise õiguste kategooriad

Täielikud õigused (ravikindlustus-kaardi omanikud)	Piiratud õigused + perearsti kaart (<i>Doctor Only Card</i>)	Piiratud õigused
<ul style="list-style-type: none"> tasuta haigla ja üldarst tasuta hambaravi, silma- ja kõrvaarsti teenused ravimid ja abivahendid/proteesid perearsti skeemi alusel (<i>GMS</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> tasuta konsultatsioonid üldarsti juures kõik haiglateenused, omaosalusmaks tasumisel ämmaemand ravimihüvitis ja toetused ravimihüvitise ja pikaajaliste haiguste skeemide alusel (<i>Drug costs under Drug Payment Scheme/ Long Term Illness Scheme</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> kõik haiglateenused, omaosalusmaks tasumisel ämmaemand ravimihüvitis ja toetused ravimihüvitise ja pikaajaliste haiguste skeemide alusel (<i>Drug costs under Drug Payment Scheme/ Long Term Illness Scheme</i>)

- teatavast piirist kallimate ravimite hüvitamine (2006. aastal 85 eurot kuus);
- teatavate pikaajaliste haiguste skeemi (*Long-Term Illness Scheme*) raames määratletud haiguste ravimid.

Isikud, kellel on üksnes piiratud õigused (*Limited eligibility*), peavad ise maksma üldarsti (*GP*) konsultatsiooni eest, ent need, kes ületavad ravikindlustuskaardi saamiseks ette nähtud künnist ainult natuke, võivad saada üldarsti teenuseid tasuta tänu „üldarsti kaardile“ (*Doctor Only Card*).

Hambaravi ning rutiinsed silma- ja kõrvaarsti teenused välistes konsultatsiooniasutustes on välistatud, ent neid teenuseid osutatakse pediatrilist ravi osutava asutuse (*Child Health Clinic*) poolt saadetud lastele või koolis toimuva arstliku läbivaatuse ajal. Raseduse ajal ja kuue nädala jooksul pärast sünnitust on võimalus saada raseduse ja sünnitusega seotud teenuseid ja imikutele osutatavaid teenuseid. Erakorralise meditsiini keskuses (*Accident and Emergency Department*) osutatav arstiabi on tasuline, välja arvatud juhul kui patsiendi saadab ta enda arst.

→ Tasuta teenused kõigi jaoks

Kõigil alaliselt lirimaal elavail isikutel on õigus järgmistele tasuta teenustele:

- teatavaid pikaajalisi haigusi põdevate laste hospitaliseerimine;
- ravimid teatavate puuete all kannatavatele isikutele;
- hospitaliseerimine nakkushaiguse puhul, nakkushaiguste diagnoosimine ja ennetamine.

2.1.2. Rahalised kindlustushüvitised

Järgmisi hüvitisi liigitatakse Euroopa õiguses haiguskindlustus- ja sünnitushüvitisteks:

- haiguskindlustushüvitis (*Illness Benefit*);

- sünnitushüvitis (*Maternity Benefit*);
- töötõotervishoiu ja tööohutuse hüvitis (*Health and Safety Benefit*);
- lapsendamishüvitis (*Adoptive Benefit*);
- hooldushüvitis (*Carer's Benefit*);
- nakkushaiguse hüvitis (*Infectious Diseases Maintenance Allowance*);
- pimedate toetus (*Blind Welfare Allowance*);
- invaliidsustoetus (*Disability Allowance*);
- ravihüvitis (*Treatment Benefit*).

→ Ravikindlustushüvitis (*Illness Benefit*)

Töövõimetushüvitisi makstakse kindlustatud isikutele töövõimetuse perioodidel iganädalaselt. Neid saab asendada tööõnnetuse või kutsehaiguse (*Injury Benefit*) hüvitisega, kui töövõimetuse põhjuseks on tööõnnetus või kutsehaigus (vt punkt 2.2).

Et saada õigust töövõimetushüvitisele on vaja:

- olla töövõimetu;
- täita kindlustusmaksete tasumise tingimusi.

Hüvitist makstakse tavaliselt alates neljandast haiguspäevast. Hüvitise saamise hetkest alates on teil õigus hüvitisele kogu töövõimetuse vältel ja kuni pensionieani (66 aastat), kui tasutud on juba 260 nädalast *PRSI*-maks. Kui tasutud on alla 260 tegeliku makse, lõpeb hüvitise maksmine pärast 52 töövõimetuse nädalat.

Mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis või mõnes Euroopa Majanduspiirkonna riigis täitunud kindlustusperioode või nendega võrdväärseid perioode võib vajadusel samuti arvesse võtta.

Töövõimetushüvitisi tuleb taotleda töövõimetuse algusele järgneva seitsme päeva jooksul. Te peate saatma teie

arsti poolt väljastatud töövõimetustõendi (*Certificate of Incapacity for Work*) Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeeriumisse (*Department of Social and Family Affairs*). Tavaliselt tuleb seda tõendit uuendada igal töövõimetuse nädalal.

Töövõimetushüvitist ja toetusi täiskasvanule ja kõigile tingimustele vastavatele lastele makstakse iga nädal elektroonilise maksega pangaarvele, postiga saadetud tšekiga või maksekorralduste raamatu abil, mida saab iga nädal kohalikus postkontoris sisse kasseerida.

Kui te elate mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis, võib teil olla õigus saada töövõimetushüvitist, kui viimane kindlustusperiood oli lirimaal.

2.1.3. Sünnitushüvitised

Sünnitushüvitisi võib maksta naistele, kes töötavad töökohtadel, mida puudutab 1994. aasta emaduse kaitse seadus (*Maternity Protection of Employees Act, 1994*) vahetult enne rasedus- ja sünnituspuhkuse esimest päeva. Füüsilisest isikust ettevõtjad peavad tegema iseseisvat kindlustatavat tööd. Et saada õigust hüvitistele, peate te olema tasunud:

- vähemalt 39 tegelikku nädalast PRSI-makset, mida on makstud 12 esimesele rasedus- ja sünnituspuhkuse päevale eelneva kuu jooksul, või
- vähemalt 39 tegelikku nädalast PRSI-makset, mida on makstud alates tööle asumisest ja vähemalt 39 tegelikku või fiktiivset PRSI-makset, mida te olete ise maksnud või mida teie eest on makstud aluseks võetud majandusaastal (*Relevant Tax Year*) või sellele järgneva aasta jooksul, või
- vähemalt 26 tegelikku nädalast PRSI-makset, mida on makstud aluseks võetud majandusaastal (*Relevant Tax Year*) ja vähemalt 26 nädalast PRSI-makset, mida on makstud aluseks võetud majandusaastale eelneva majandusaasta jooksul.

Kindlustusperioode või võrdväärseid perioode, mis teil on täitunud mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis või mõnes Euroopa Majanduspiirkonna riigis, võib sünnitushüvitisele õiguse saamiseks kokku liita.

Sünnitushüvitist (*Maternity Benefit*) tuleb taotleda kuus nädalat enne valitud rasedus- ja sünnituspuhkuse alguskuupäeva (kaksteist nädalat füüsilisest isikust ettevõtjate puhul). Taotlusvormi saab kohalikust sotsiaalkindlustusameti büroost (*Social Welfare Local Office*). Selle täidavad teie arst ja tööandja. Vorm tuleb tagastada Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeeriumile.

Sünnitushüvitisi makstakse 26-nädalase perioodi jooksul. Vähemalt kaks nädalat tuleb välja võtta enne eeldatavat sünnitustähtaega ja neli nädalat pärast lapse sündi. Makseid tehakse iga nädal ülekandena pangakontole või posti teel saadetud tšekiga. Makstav summa moodustab 80% noore ema töötasust töötasu osas aluseks võetud

majandusaastal (*Relevant Income Tax Year*), ent on ka nädalane miinimum- ja maksimumpiir. Rasedus- ja sünnituspuhkuse alguskuupäev määrab ära aluseks võetava majandusaasta.

Teil on ka õigus raseduse ja sünnitusega seotud arstiabile, mida osutab kohalik tervishoiuamet (*Health Service Executive*).

- ➔ Töötõetervishoiu ja tööohutuse hüvitised (*Health and Safety Benefit*)

Töetervishoiu ja tööohutuse hüvitised on rahalised toetused palgatööd tegevatele naistele, kes on rasedad, just sünnitanud või imetavad ega saa jätkata tööd oma töökohal nende tervist ja turvalisust ohustava riski tõttu, kellele nende tööandja võimaldab töetervishoiu ja tööohutuse puhkust.

Töetervishoiu ja tööohutuse puhkust annab tööandja töötajale, kui ta pole võimeline kõrvaldama selle töötaja tervist ja turvalisust või rasedust või imetamist ohustavaid riske ega saa talle anda teisi (riskivabu) ülesandeid.

Teil on õigus neile hüvitistele, kui te olete töötaja, kes on kas:

- rase, kelle töökohal on teatavad riskid või kes teeb öötöid, **või**
- viimase 14 nädala jooksul sünnitanud ja teete öötöid **või**
- imetav ema (kuni 26 nädalat pärast sünnitust) ja kelle töökohal on teavad riskid (riskide üksikasjade osas pöörduge Töetervishoiu ja Tööohutuse Ametisse (*Health and Safety Authority*);

ja

- et teile on antud töetervishoiu ja tööohutuse puhkust emaduse kaitse seaduse (*Maternity Protection Act, 1994*) peatükk 18 alusel;

ja

- et te vastate PRSI-maksete tingimustele.

Saamaks õigust puhkusele on vaja:

- vähemalt 13 nädalat tegelikke PRSI-makseid makstuna eeldatavale sünnitustähtajale vahetult eelneva 12 kuu jooksul **või**
- 52 nädalat tegelikke PRSI-makseid makstuna alates esmakordselt tööleasumisest ja 39 nädalat tegelikke või fiktiivseid makseid vastava aasta jooksul **või**
- 26 nädalat tegelikke PRSI-makseid makstuna vastava majandusaasta jooksul ja 26 nädalat tegelikke PRSI-makseid makstuna vastavale aastale eelneva majandusaasta jooksul.

Tööandja peab maksma esimese 21 töetervishoiu ja tööohutuse puhkuse päeva eest. Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeerium tasub töetervishoiu ja tööohutuse hüvitisi

ülejäanud puhkuse ajal. Makseid tehakse iga nädal ülekanadena pangakontole või posti teel saadetud tšekiga.

➤ Lapsendamishüvitis (Adoptive Benefit)

Lapsendamishüvitis on hüvitis, mida võib saada lapsendaja. Seda hüvitist makstakse ka siis, kui te olete töötaja (palgatöötaja või füüsilisest isikust ettevõtja) ja kui te täidate isiklikult teatavaid *PRSI*-makse tingimusi oma sotsiaalkindlustustoimikus. Töötajal võib olla õigus sellele hüvitisele, kui ta on kasuvanem, kui tal on õigus saada lapsendamispuhkust vastavalt 1995. aasta lapsendamispuhkuse seadusele (*Adoptive Leave Act, 1995*) ja kui ta vastab *PRSI*-maksete tingimustele.

Et saada õigust sellele hüvitisele, on vaja vähemalt:

- 39 nädalat tegelikke *PRSI*-makseid makstuna lapse peresse andmise kuupäevale eelneva 12 kuu jooksul **või**
- 39 nädalat tegelikke *PRSI*-makseid alates esmakordselt tööleasumisest ja 39 nädalat tegelikke või fiktiivseid *PRSI*-makseid lapsendamispuhkuse alguse aastale eelneval võrdlusaastal **või**
- 26 nädalat tegelikke *PRSI*-makseid makstuna vastava majandusaasta jooksul **ja** 26 nädalat tegelikke *PRSI*-makseid makstuna vastavale võrdlusaastale eelneva majandusaasta jooksul.

Lapsendamishüvitist (*Adoptive Benefit*) tuleb taotleda viis nädalat enne lapsendamispuhkuse soovitud algust. Töötaja saab hüvitist 24-nädalase katkematu perioodi vältel alates kuupäevast, mil laps tema hoolde anti. Makseid tehakse iga nädal otse pangakontole või elamuhoiupangas (*Building Society*) asuvale kontole või posti teel saadetava tšekiga. Makstav summa vastab 80% võrdlusaasta jooksul teenitud töötasust, ent ette on nähtud ka minimaalne ja maksimaalne nädalane summa.

➤ Hooldushüvitis (Carer's Benefit)

Hooldushüvitis on hüvitis, mida makstakse kindlustatud isikutele, kes lahkusid hiljuti tööturult täistööajaga hooldust vajavate lähedaste hooldamise tõttu. Hüvitis koosneb isiklikust hüvitisest ja täiendavatest summadest iga nõutavatele tingimustele vastava lapse eest. Hüvitist makstakse maksimaalselt kahe aasta jooksul. Kindlustatud töötaja võib seda hüvitist taotleda katkematu perioodi vältel või teatud perioodideks, ületamata kogukestust, millele tal on õigus. Kui ta hooldab mitut isikut, võib ta saada 50% võrra suuremat isiklikku hüvitist. Hooldushüvitist (*Carer's Benefit*) makstakse iga nädal otse pangakontole või elamuhoiupanga kontole (*Building society*), mis pole hüpoteegiga seotud konto.

Saamaks õigust neile hüvitistele peavad töötaja ja isik(ud), keda ta hooldab, vastama teatavatele allpool loetletud kriteeriumitele.

Kindlustatud töötaja, kes taotleb hooldushüvitist, peab:

- olema vähemalt 16 aastat vana;
- olema eelneva 26 nädala jooksul teinud vähemalt kaheksa nädalat palgatööd;
- vastama *PRSI*-maksete tingimustele;
- loobuma oma töökohast hoolitsemaks täistööajaga lähedase isiku eest, tööaeg pidi olema vähemalt 16 tundi nädalas või 32 tundi kahe nädala jooksul;
- mitte tegema väljaspool kodu palgatööd või töötama füüsilisest isikust ettevõtjana rohkem kui 15 tundi nädalas;
- elama väljaspool haiglat, hooldusravihaiglat või muud sarnast asutust.

Isik või isikud, keda kindlustatud töötaja hooldab, peavad:

- olema nii abitu(d), et ta/nad vajab/vad täistööajaga hooldust (nõutav on arstitõend), ja
- elama tavaliselt väljaspool haiglat, vanadekodu või muud sarnast asutust.

Kui palgatöötaja lahkub tööturult hooldamiseks täistööajaga hooldust vajavat lähedast, võib tal olla õigus ajutisele tasustamata puhkusele, mida tuntakse hoolduspuhkuse (*Carer's Leave*) nime all.

➤ Nakkushaiguse hüvitis (Infectious Diseases Maintenance Allowance)

Neid hüvitisi makstakse vähemalt 16aastastele isikutele, kes saavad tuberkuloosivastast (*TB*) või teatavate teiste nakkushaiguste vastast ravi.

Tegemist on majanduslikust olukorrast sõltuva hüvitisega, mida maksab tervishoiuamet (*Health Service Executive*).

➤ Pimedate toetus (Blind Welfare Allowance)

Seda toetust makstakse pimedatele, kes saavad pimedate pensioni (*Blind Pension*) või invaliidsustoetust (*Disability Allowance*).

Tegemist on majanduslikust olukorrast sõltuva hüvitisega, mida maksab tervishoiuamet (*Health Service Executive*).

➤ Invaliidsustoetus (Disability Allowance)

Seda toetust makstakse üle 16 aasta vanustele invaliididele, kes võtavad osa toimetulekuõppest väljaspool elukohta.

Tegemist on majanduslikust olukorrast sõltuva hüvitisega, mida maksab tervishoiuamet (*Health Service Executive*).

➤ Ravihüvitis (Treatment Benefit)

Selle skeemi raames antakse järgmisi hüvitisi:

- hambaravi (hambaravi ja proteesid);

- optiku / silmaarsti teenused (nägemise kontroll ja prillid);
 - kuuldeaparaadid ja kontaktläätsed.
- Neid saavad kindlustusmaksete tingimustele vastavad kindlustatud isikud ja nende ülalpeetav abikaasa. Osa teenuste või abivahendite hinnast tuleb kanda patsiendil.

Et saada õigust neile teenustele, peate täitma järgmisi erinevaid PRSI-maksete tingimusi:

Kui te olete:	on minimaalselt vaja:
alla 21-aastane	39 tegelikku nädalast PRSI-makset alates teie esmakordsest tööleasumisest
21- kuni 24-aastane	39 tegelikku nädalast PRSI-makset alates teie esmakordsest tööleasumisest ja 39 tegelikku või fiktiivset nädalast (*) PRSI-makset majandusaasta kohta, mille alusel te oma taotluse esitasite
25- kuni 65-aastane	260 tegelikku nädalast PRSI-makset, 39 tegelikku nädalast PRSI-makset alates teie esmakordsest tööleasumisest ja 39 tegelikku või fiktiivset nädalast (*) PRSI-makset majandusaasta kohta, mille alusel te oma taotluse esitasite
66-aastane või vanem	260 tegelikku nädalast PRSI-makset, 39 tegelikku nädalast PRSI-makset alates teie esmakordsest tööleasumisest ja 39 tegelikku või fiktiivset nädalast (*) PRSI-makset ühe kohta kahest teie 66. sünnipäevale eelnevast majandusaastast

(*) 39 tegelikku või fiktiivset nädalast PRSI-makset puhul on vaja minimaalselt 13 tegelikku nädalast makset **tasutuna**

- majandusaasta jooksul, mille alusel taotlus esitati, või
- ühe jooksul kahest eelnevast majandusaastast või
- suvalise majandusaasta jooksul pärast aluseks võetud majandusaastat (see võib olla jooksev aasta, ent mitte kaks suvalist aastat kokku).

NB! Uus seadus (vastuvõtmine on ette nähtud 2006. aastal) peaks muutma kriteeriume, mis võimaldavad saada ravihüvitist (*Treatment Benefit*). Aluseks võetud majandusaasta (*Relevant Tax Year*) jooksul nõutavate kindlustusmaksete nädalate arv muutub 39st 26ks ja võrdlusaastale eelneva aasta nõutavate nädalate arv väheneb samuti 26ni.

2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised

Tööõnnetuste ja kutsehaiguste hüvitisi (*Occupational Injuries Benefits*) määratakse kindlustatud isikutele, kes on sattunud tööõnnetusse või kes kannatavad teatavate töö tõttu tekkinud kutsehaiguste all. Need võivad hõlmata tööõnnetuse või kutsehaiguse hüvitist (*Injury Benefit*), invaliidsushüvitist (*Disablement Benefit*), täiendavat töövõimetushüvitist (*Incapacity Supplement*), raviteenuseid (*Medical Care*) ja surmatoetust (*Death Benefits*).

→ Tööõnnetuse või kutsehaiguse hüvitist (*Injury Benefit*)

Tööõnnetuse või kutsehaiguse hüvitist makstakse töövõimetuse puhul maksimaalselt 26 nädala jooksul alates õnnetuse toimumise või kutsehaiguse ilmnemise kuupäevast. Kui töövõimetus kestab kauem kui 26 nädalat, on teil õigus saada töövõimetushüvitist.

Kui te olete tööõnnetuses kannatanu, tuleb sellest teatada tööandjale. Te peate saatma Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeeriumile töövõimetuse kohta tõendi, kasutades enamusel arstidest olemasolevat spetsiaalset vormi. Seda tõendit tuleb uuendada igal töövõimetuse nädalal.

Tavaliselt makstakse hüvitist, kaasa arvatud täiendavad summad ülalpeetavate täiskasvanute või laste kohta (vt

punkti 2.8 „Perehüvitised“), alates neljandast töövõimetuse päevast. Makseid tehakse posti teel saadeta iga nädalase tšekiga.

→ Invaliidsushüvitist (*Disablement Benefit*) ja täiendavat töövõimetushüvitist (*Incapacity Supplement*)

Invaliidsushüvitist (*Disablement Benefit*) makstakse, kui teie füüsilised või vaimsed võimed on tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel vähenenud, isegi kui te suudate veel töötada. Seda hüvitist tuleb taotleda kolme kuu jooksul, vastasel korral võite osa sellest kaotada.

Täiendavat töövõimetushüvitist (*Incapacity Supplement*) makstakse isikutele, kes saavad juba invaliidsushüvitist (*Disablement Benefit*), kui neid peetakse tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel võimetuks pidevalt töötama, ja kui nad ei saa haigushüvitist (*Illness Benefit*).

→ Raviteenused (*Medical Care*)

Tööõnnetuste ja kutsehaiguste hüvitisskeem katab raviteenuste kulud, mis ületavad regionaalsete tervishoiuasutuste (*Regional Health Authorities*) poolt juba kantud kulusid või hambaravi-, silmaarsti ja optiku jne teenustega seotud kulusid (*Treatment Benefits*).

Kui raviteenuseid osutatakse tööõnnetuse või kutsehaiguse tõttu, peab Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeer-

riumi (*Department of Social and Family Affairs*) sellest teavitama kuue nädala jooksul alates ravi algusest.

➤ Surmatoetused (Death Benefits)

Surmatoetusi võib maksta, kui kindlustatud isik sureb tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel. Toetust võib maksta ka kindlustatud isiku ülalpeetavatele, kui kindlustatud isik sai oma surma ajal 50-protsendilise või suurema invaliidsuse tõttu invaliidsuspensiooni (*Disablement Pension*), sõltumata surma põhjustest.

Surmatoetused hõlmavad:

- lese- /toitjakaotuspensiooni (*Widow's/ Widower's Pension*);
- orvupensiooni (*Orphan's Pension*);
- ülalpeetavate isikute pensiooni (*Dependent Parent's Pensions*);
- matusetootust (*Funeral Grant*).

Hüvitisi tuleb taotleda Sotsiaal- ja Pereasjade Ministriumilt spetsiaalse vormi abil kolme kuu jooksul pärast surma, vastasel korral on oht neid mitte saada.

➤ Hüvitiste maksmine liikumise korral Euroopa Liidu liikmesriikide vahel

Rahalisi tööõnnetuse või kutsehaiguse hüvitisi maksab riik, kus töötaja õnnetuse toimumise või kutsehaiguse ilmnemise ajal kindlustatud oli, sõltumata riigist, kus töötaja elab.

Invaliidsushüvitist (*Disablement Benefit*) ja teisi eespool nimetatud hüvitisi võite saada ka siis, kui te lahkute teise liikmesriiki. Võtke aegsasti enne ärasõitu ühendust ametiga, kes teile hüvitisi maksab, et neid makstaks teile liikmesriigis, kuhu te elama asute.

Spetsiaalsed eeskirjad reguleerivad hüvitiste määramist (tööstuslikku päritolu) kutsehaiguste puhul, mis on saadud rohkem kui ühes liikmesriigis tööd tehes, ja samuti siis kui haigus süveneb või tervenemine võtab rohkem aega, kui algselt ette nähtud. Kui te arvate, et need eeskirjad puudutavad teid, hankige teavet kohalikust sotsiaalkindlustusameti büroost.

2.3. Matusetootused

Surmatoetust makstakse, kui sureb:

- kindlustatud isik;
- kindlustatud isiku abikaasa;
- kindlustatud isiku lesk;
- kindlustatud isiku (alla 18aastane) laps;
- täiskasvanu, kes täidab pensionil kindlustusmakseid tasuvale isikule esitatavaid nõudeid, kaasa arvatud

isikud, kes vastaksid nõutavatele tingimustele, aga saavad mõnda muud sotsiaalkindlustushüvitist, näiteks hooldustoetust (*Carer's Allowance*);

- laps, kes täidab nõutavaid tingimusi;
- orb või isik, kellele makstakse (osamakselist) eestkostja toetust.

Täiskasvanu surma korral võib surmatoetust (*Bereavement Grant*) maksta surnud isiku või tema abikaasa PRSI-maksete registri alusel. Lapse surma korral makstakse surmatoetust, kui üks vanematest või isik, kellega laps tavaliselt koos elas, täidab PRSI-maksete tingimusi.

Taotlus tuleb esitada surma kuupäevale järgneva 12 kuu jooksul, kasutades taotlusvormi, mis on kättesaadav igas sotsiaalkindlustusameti büroos. Lisateabe saamiseks võtke ühendust Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministriumiga (vt punkt 3).

➤ Hüvitiste ja pensionide maksmine pärast isiku surma

Kui sureb igapäevase toetusi saanud inimene, võib teatavatel tingimustel hüvitiste maksmine jätkuda kuuenädalase surmale järgneva perioodi jooksul. See võimalus käib samuti isiku kohta, kes sai toetusi täiskasvanud isiku eest või nõutavatele tingimustele vastavate laste eest. Seejuures, kui igapäevased maksed pidid hõlmama lisasummat täiskasvanu eest, kes vastas nõutavatele tingimustele, – mida pole aga makstud, kuna surnud isiku abikaasa juba saab enda nimel hüvitisi – makstakse abikaasale makseid edasi kuuenädalase perioodi jooksul pärast surma kuupäeva.

Need kuue nädala jooksul pärast surma tehtavad maksed kehtivad ka:

- üksikvanemaga pere toetuse (One Parent Family Payment) puhul, kui on nõutavatele tingimustele vastav laps, sellele lapsele ja
- hooldushüvitise ja -toetuse puhul (*Carer's Benefit* ja *Carer's Allowance*), kui isik, keda hooldati, polnud hooldaja abikaasa.

2.4. Invaliidsushüvitised

Invaliidsuspensiooni (*Invalidity Pension*) makstakse iga nädal haigushüvitise (*Illness Benefit*) asemel kindlustatud isikutele, kes on tunnistanud püsivalt töövõimetuteks ja kes vastavad PRSI-maksete tingimustele.

Invaliidsuspensiooni saamiseks peab teil olema vähemalt:

- 260 tegelikku nädalast PRSI-makset alates 1953. aastast ja
- 48 nädalast (tegelikku või fiktiivset) PRSI-makset aluseks võetud maksete tasumise aasta jooksul.

Enne kui te saate taotleda invaliidsuspensiooni, peate üldiselt juba olema saanud ravikindlustushüvitisi (*Illness Benefit*) vähemalt 12 kuu jooksul. Teataval juhtumitel on siiski võimalik saada õigus invaliidsuspensioonile ka varem.

Invaliidsuspensiooni, sealhulgas ka ülalpeetavate täiskasvanute või laste eest lisanduvaid summasid, makstakse otse pangakontole elektroonilise ülekandega või maksekorralduste raamatu abil, mida saab iga nädal sisse kasseerida igas postkontoris, kui te elate lirimaal. Kui te elate väljaspool lirimaad, makstakse pensioni tavaliselt igakuiselt tšekiga.

2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised

2.5.1. Vanaduspension

➔ Baaspension (üleminek)
[State Pension (Transition)]

Vanaduspensiooni võib määrata igale 65 aasta vanusele isikule, kes lõpetab täistööajaga töötamise ja vastab PRSI-maksete tingimustele.

Üldiselt peetakse kindlustatud isikut, kelle vanus jääb 65 ja 66 aasta vahele, pensionil olevaks, kui tema töötasu ei ületa 38 eurot nädalas palgatöötajana või 3174,35 eurot või enam aastas füüsilisest isikust ettevõtjana. Pensionitingimusi ei kohaldata 66 aasta vanustele või vanematele isikutele.

PRSI-maksete tingimused on järgmised:

- sotsiaalkindlustusmaksete tasumine peab olema alanud enne 55. eluaastat;
- peab olema tasutud vähemalt 260 tegelikku makset;
- minimaalselt peab aastas keskmiselt olema tasutud 24 nädalast tegelikku või fiktiivset PRSI-makset teatava perioodi kohta või peab alates 1979. aastast olema aasta kohta keskmiselt 48 tegelikku või fiktiivset nädalast PRSI-makset.

Alates 6. aprillist 2012 nõutakse kindlustatud isikutelt 520 täistariifiga makset, aga kui neil on vähemalt 260 täistariifiga tasutud makset, võib nõutavast 520 maksest puudujääva osa maksta kõrgema tariifiga vabatahtlike maksetena.

➔ Proportsionaalne pension

Proportsionaalset pensioni võib maksta, kui isikul pole õigust tavalisele vanaduspensionile. Et saada õigust proportsionaalsele pensionile, peate te olema töötanud või elanud riigis, kus kehtib ühenduse õigus, või riigis, millega lirimaa on sõlminud kahepoolse sotsiaalkindlustuslepingu. Teie lirimaa sotsiaalkindlustustoimik liidetakse teie sotsiaalkindlustustoimikuga ja/või elukohatoimiku-

ga teistes riikides, et võimaldada teil täita pensioni saamiseks vajalikke tingimusi. Proportsionaalse pensioni väljaarvutamiseks kasutatakse spetsiaalset valemit. Pensioni võib maksta ka teine riik, kus te olete töötanud või elanud. See riik otsustab vastava pensioni määramise ja maksmise.

Pensionil oleku tingimust ei kohaldata pärast 66. eluaastat, st kui teil on õigus osamakselisele vanaduspensionile [*State Pension (Contributory)*] (vt edaspidi).

Vanaduspensiooni võib taotleda kolme kuu jooksul, mis eelnevad 65. sünnipäevale või kolme kuu jooksul, mis järgnevad kindlustatava tegevuse lõppemisele, kui see juhtub pärast 65. eluaastat. Taotlusvorm on olemas kõigis sotsiaalkindlustusameti büroodes ja kõigis postkontorites.

Pensiooni, kaasa arvatud lisanduvaid summasid nõutud tingimustele vastavate ülalpeetavate täiskasvanute või laste eest, makstakse maksekorralduste raamatu abil, mida saab iga nädal sisse kasseerida igas postkontoris, kui te elate lirimaal, või pangaülekande abil.

Lesepensiooni saaja abikaasal (kelle pension hõlmab lisatasu ülalpeetava abikaasa eest) on pärast abikaasa surma automaatselt õigus lese- / toitjakaotuspensionile (*Widow's/Widower's Pension*).

Vanaduspensiooni võib maksta välismaale. Kui te plaanite välismaale elama asuda, peate enne ärasõitu võtma ühendust pensioniameti bürooga Sligos.

➔ (Osamakseline) baaspension
[State Pension (Contributory)]

Seda pensioni määratakse alates pensionieast (66 aastat) kõigile kindlustatud isikutele, kes täidavad PRSI-maksete tingimusi. Teil on sellele õigus, isegi kui te jätkate töötamist. Seda pensioni ei või aga maksta samaaegselt vanaduspensioniga.

(Osamakselist) baaspensiooni tuleb taotleda kolme pensioniikka jõudmisele eelneva kuu jooksul, kasutades spetsiaalset vormi, mis on olemas sotsiaalkindlustusameti büroos ja igas postkontoris.

PRSI-maksete tingimused on järgmised:

- sotsiaalkindlustusmaksete tasumine peab olema alanud enne 56. eluaastat;
- tasutud peab olema vähemalt 260 tegelikku täistariifiga makset või kui aasta keskmine jääb 10 ja 19 vahele, vähemalt 520 tegelikku täistariifiga makset;
- saamaks õigust maksimumpensionile peab aasta keskmine olema 48 tegelikku ja/või fiktiivset täistariifiga makset alates 1979. aastast kuni teie 66. sünnipäevale eelneva majandusaasta lõpuni. See kehtib üksnes juhul, kui teie 66. sünnipäev on 6. aprillil 1992 või hiljem;

- alates 1953. aastast (või alates kuupäevast, mil teil oli kindlustusskeemi alla kuuluv töökoht) kuni teie 66. sünnipäevale eelneva majandusaasta lõpuni peab aasta keskmine olema vähemalt kümme nädalat tegelikke ja/või fiktiivseid makseid. Kui teil on aastas keskmiselt kümme nädalat tegelikke makseid, saate õiguse miinimumtariifiga (osamakselisele) baaspensionile.

Kui isik saab 66-aastaseks pärast 5. aprilli 2012, on tal vaja vähemalt 520 täistariifiga tegelikku makset ja kui tal on vähemalt 260 täistariifiga tegelikku makset, võib 520 maksest puudujääva osa katta kõrgema tariifiga vabahtlike maksetega.

Igale invaliidsuspensiooni (*Invalidity Pension*) saavale isikule makstakse seda automaatselt (osamakselise) baaspensioniskeemi [*State Pension (Contributory)*] raames tema 66. sünnipäeval.

Isik, kes katkestab palgatöö tegemise hoolitsemaks alla 12-aastase lapse või puudega isiku eest, võib kuni 20 sellise tegevuse aastat tegelike *PRSI*-maksete aasta keskmise arvutamisel välja jätta.

Pensionid, kaasa arvatud lisanduvad summad tingimustele vastavate ülalpeetavate täiskasvanute või laste eest, makstakse elektroonilise ülekandega pangakontole või maksekorralduste raamatu abil, mida saab sisse kasseerida igas postkontoris, kui te elate Iirimaa.

(Osamakselist) baaspensionid võib maksta välismaale. Kui te plaanite välismaale elama asuda, peate enne ärasõitu võtma ühendust pensioniameti bürooga (*Pension Services Office*) Sligos ja teie sotsiaalkindlustusameti bürooga.

- ➔ Vähendatud pensionimäärad (Reduced Rates of Pensions)

Kui te ei täida vanaduspensionile või osamakselisele vanaduspensionile kohaldatavaid *PRSI*-maksete tingimusi oma Iirimaa sotsiaalkindlustusperioodide alusel, võib teil siiski olla õigus vähendatud määraga pensionile, kui te olete töötanud mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna riigis või riigis, millega Iirimaa on sõlminud kahepoolse sotsiaalkindlustuslepingu (*Bilateral Social Security Agreement*).

Neis riikides kehtivaks tunnustatud sotsiaalkindlustusperioode võib liita teie Iirimaa kindlustusperioodidega saamiseks õigust vanaduspensionile või *pro rata* arvutatavale osamakselisele vanaduspensionile. Pensionid võib samuti maksta teine riik või teised riigid, kus te olete töötanud. Sel juhul otsustab selle üle või maksab seda vastav riik või vastavad riigid.

Iirimaa on kahepooled sotsiaalkindlustuslepingud sõlminud järgmiste riikidega: Austraalia, Kanada, Uus-Meremaa, Québec, Šveits ja Ameerika Ühendriigid. Vanaduspensionid ja osamakselist vanaduspensionid puudutav ülevaade käib ka lese- / toitjakaotuspensionid kohta. Nende

pensionid kohta täiendava teabe saamiseks pöörduge ükskõik millisesse kohalikus sotsiaalkindlustusameti büroosse.

Teatavatel juhtudel võivad ka isikud, kellel on piisavalt palju täistariifiga ja Iirimaa kehtivaks tunnustatud *PRSI*-makseid, saada 66-aastaselt vähendatud määraga pensionid (või enne 66-aastaseks saamist, kui tegemist on isikuga, kes on enne selle vanuseni jõudmist jäänud leseks).

Vähendatud määraga pension – spetsiaalne 50% pension kindlustatud isikute jaoks, kes maksid kindlustusmakseid enne 1953. aastat

Kui te maksite tegelikke sotsiaalkindlustusmakseid enne 1953. aastat, võite saada õiguse spetsiaalsele (osamakselisele) 50% baaspensionile.

Selle pensionid saamiseks on vaja 260 tegelikku täistariifiga makset, mille puhul liidetakse kokku enne ja pärast 1953. aastat tasutud makset.

Enne 1953. aastat tasutud maksete arvu kindlaksmääramiseks tuleb tasutud maksete arv korrutada 1,5ga.

- ➔ Väljaspool Iirimaa territooriumi täitunud kindlustusperioodid

Mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis või mõnes Euroopa Majanduspiirkonna riigis täitunud kindlustusperioode või nendega võrdväärseid perioode võib Iirimaa õigusaktidega nõutavate tingimuste täitmiseks arvesse võtta. Kui pensionisaaja oli kindlustatud mõnes teises liikmesriigis, kohaldatakse pensionid arvutamisel ühenduse õigust (vt trükist: „Ühenduse sätted sotsiaalkindlustuse valdkonnas. Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“).

Kui te elate väljaspool Iirimaa territooriumi, tuleb pensionitaotlus adresseerida teie elukohariigi pensionikindlustusametile. Saadaolevat Iirimaa pensionid makstakse maksekorraldusega.

2.5.2. Lese- / toitjakaotuspension ja orvupension

- ➔ Lese- / toitjakaotuspension (Widow's/Widower's Pension)

Seda pensionid võib maksta lesele sõltumata tema vanusest, kui maksetele esitatavad tingimused on täidetud kas surnud abikaasa või isiku enda kindlustusregistris. Lühidalt on *PRSI*-maksete tingimused järgmised:

- vähemalt 156 tegelikku *PRSI*-makset kuni abikaasa surmani või pensionid minekuni ja
- minimaalse keskmisena vähemalt 39 tegelikku või fiktiivset nädalast *PRSI*-makset, mida tasuti kolme või viie majandusaasta jooksul enne abikaasa surma või tema pensionid minekut. Väljalititud aastate arv annab tulemuseks soodsaima aasta keskmise;

- või on minimaalse pensioni jaoks nõutav, et aasta keskmine oleks vähemalt 24 tegelikku või fiktiivset nädalast *PRSI*-makset alates tööleasumisest kuni abikaasa surmale või pensionileminekule eelneva majandusaasta lõpuni.

Maksimaalse pensioni jaoks nõutav, et aastas oleks keskmiselt vähemalt 48 tegelikku või fiktiivset nädalast *PRSI*-makset.

Pensioni makstakse nii kaua, kuni soodustatud isik jääb leseks ega ela koos uue partneriga, või kuni ta hakkab saama isiklikku vanaduspensionit, mille summa on võrdne või suurem.

Pensioni tuleb taotleda abikaasa surmale järgneva kolme kuu jooksul, kasutades igas sotsiaalkindlustusameti büroos ja postkontoris olemasolevat vormi.

Pensioni, kaasa arvatud lisanduvad summad ülalpeetavate laste (vt punkt 2.8) eest, makstakse elektroonilise ülekandega pangakontole või maksekorralduste raamatu abil, mida saab sisse kasseerida igas postkontoris, kui te elate lirimaaal.

Lesepensioni võib maksta välismaale. Kui te saate seda pensioni ja plaanite välismaale elama asuda, peate enne ärasõitu võtma ühendust pensioniameti bürooga (*Pensions Services Office*) Sligos.

Mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis või mõnes Euroopa Majanduspiirkonna riigis täitunud kindlustusperioode või nendega võrdväärseid perioode võib lirimaa õigusaktidega nõutavate tingimuste täitmiseks arvesse võtta. Kui lesk oli kindlustatud mõnes teises liikmesriigis, kohaldatakse pensioni arvutamisel ühenduse õigust (vt trükist: „Ühenduse sätted sotsiaalkindlustuse valdkonnas. Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“).

2.6. Töötushüvitised

Tegemist on hüvitistega, mida makstakse iganädalaselt kindlustatud isikutele töötuse perioodil. Et saada õigust töötushüvitisele (*Jobseeker's Benefit*) tuleb:

- täita *PRSI*-maksete tasumise tingimusi;
- olla samaaegselt töövõimeline ja töötamiseks vaba;
- tegelikult tööd otsida;
- olla alla 66 aasta vana.

Mõnes teises liikmesriigis või mõnes Euroopa Majanduspiirkonna riigis täitunud kindlustusperioode või nendega võrdväärseid perioode võib arvesse võtta tingimusel, et alates teie riiki saabumisest või naasmisest on teil olnud lirimaa töötuskindlustus.

Õiguse saada töötuskindlustushüvitist võib peatada teatavatel perioodidel, näiteks kui teid vallandati teie enda süül või kui te keeldute sobivast tööpakkumisest.

Töötuskindlustushüvitist makstakse tavaliselt alates neljandast töötuse päevast. Kui te aga olete eelneva 13 nädala jooksul juba esitanud ravikindlustushüvitise taotluse või töötuskindlustushüvitise taotluse, võite toetust saada alates esimesest päevast. Üldreeglina makstakse seda maksimaalselt 390 päeva. Siiski võib hüvitise maksimist pikendada kuni pensioniikka (66 aastat) jõudmiseni, kui te olete üle 65 aasta vana ja kui teil on vähemalt 260 makset, mida on tasunud kindlustuskeemi alla kuuluva töö tõttu.

Töötuskindlustushüvitist tuleb taotleda alates töötuse esimesest päevast. Taotlus esitatakse kohalikule sotsiaalkindlustusameti büroole. Seda võib taotleda posti teel, kui te elate vastavast büroost rohkem kui 10 kilomeetri (6 miili) kaugusel. Et otsustada, kas teil on õigus seda hüvitist saada, võidakse teilt nõuda tulumaksudeklaratsiooni vormi, näiteks vormi P 60 (iga-aastane deklaratsioon).

Töötuskindlustushüvitist makstakse iganädalaselt tagantjärele elektroonilise pangakandega (*EFT*) soodustatud isiku pangakontole, igas postkontoris väljamakstava tšeki või maksekorraldusega.

Kui te saate lirimaaal töötuskindlustushüvitist ja kui teil on kavatsus asuda töötamise eesmärgil elama teise liikmesriiki või kui teil on kavatsus otsida tööd lirimaaal, saades mõne teise liikmesriigi poolt makstavat töötuskindlustushüvitist, vaadake trükist: „Ühenduse sätted sotsiaalkindlustuse valdkonnas. Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“.

➤ Koondamishüvitis (Redundancy Payments)

Enamikul kindlustatud isikutest on Ettevõtluse, Kaubanduse ja Tööhõiveministeeriumi (*Department of Enterprise, Trade and Employment*) poolt hallatava koondamishüvitiste skeemi (*Redundancy Payments Scheme*) kindlustuskaitse.

Kindlustatud isik, kes kaotab oma töö majanduslikel põhjustel, saab teatavatele tingimustele vastamise korral kindlasummalise hüvitise. Summa suurus sõltub vallandanud tööandja juures töötamise ajast, isiku vanusest ja tema töötasu suurusest vallandamise hetkel.

Tavaliselt peetakse töötajat majanduslikel põhjustel vallandatuks, kui tema vallandamine on tingitud ettevõtte osalisest või täielikust sulgemisest või ettevõtte vastavat tüüpi või vastava kvalifikatsiooniga tööjõu vajaduse vähenemisest.

Siiski tuleb märkida, et õigus selle skeemi hüvitistele sõltub lirimaaal sama tööandja juures töötamise kestusest, mitte kindlustusmaksetest. Neile hüvitistele ei kohaldata ühenduse õiguse sätteid kindlustusperioodide liitmisest.

Kui isik saab koondamishüvitist, mis on suurem kui 19046,07 eurot, võib ta kaotada õiguse saada töötuskindlustushüvitist (*Job-seeker's Benefit*) maksimaalselt üheksanädalase perioodi jooksul. Seda sätet ei kohaldata 55aastastele ja vanematele taotlejatele.

2.7. Eelpensionihüvitised

Ei kohaldata. Seaduses ei ole ennetähtaegset pensioni ette nähtud.

2.8. Pereküvitised

Ühenduse õiguse kohaldamiseks liigitatakse pereküvitiseks järgmised hüvitised:

- peretoetus
(*Child Benefit*);
- lisahüvitis imiku hooldamiseks
(*Early Childcare Supplement*);
- täiendav perekonna sissetuleku toetus
(*Family Income Supplement*);
- üksikvanemaga pere toetus
(*One-Parent Family Payment*);
- eestkostja toetus (osamakseline)
(*Guardian's Payment (Contributory)*);
- eestkostja toetus (mitteosamakseline)
(*Guardian's Payment (Non-contributory)*);
- kodus hooldamise toetus
(*Domiciliary Care Allowance*).

➔ Peretoetused (Child Benefit)

Peretoetusi, mis pole seotud ühegi kindlustuse või sissetulekuga seotud tingimusega, määratakse iga alla 16- või 19-aastase lapse kohta, kes õpib statsionaarses õppevormis või on puudega.

Kui te teete lirimaal kindlustatavat tööd või kui te saate lirimaa õigusaktide alusel makstavat hüvitist või pensioni, võib teil olla õigus Sotsiaal- ja Pereküvitiste Ministeeriumi peretoetusele, isegi kui teie lapsed elavad teises liikmesriigis.

Peretoetusi makstakse igakuiselt ja neile tekib õigus alates lapse sündimise või lirimaale saabumise kuule järgneva kuu esimesest päevast. Tavaliselt peab taotluse esitama lapsevanem kolme sellele kuupäevale järgneva kuu jooksul, kasutades igas sotsiaalkindlustusameti kohalikus büroos olemasolevat vormi.

Mitmikute sünni korral määratakse vanemale/eestkostjale spetsiaalsed kindlasummalised toetused laste sündimisel ning nelja ja kaheteistkümneme aasta vanuses.

➔ Imiku hooldamise lisatasu (Early Childcare Supplement)

2006. aastal kehtestati imiku hooldamise lisatasu (*Early Childcare Supplement – ECS*), aitamaks vanematel katta väikeste lastega seotud kulud.

➔ Täiendav perekonna sissetuleku toetus (Family Income Supplement)

Täiendav perekonna sissetuleku toetus (*FIS*) on regulaarne iganädalane rahaline mittemaksustatav hüvitis, mis määratakse madalapalgalistele perekondadele, üksikvanemaga pered kaasa arvatud.

Saamaks õigust sellele hüvitisele on vaja:

- olla täistööajaga töötaja ja töötada nädalas vähemalt 19 tundi või vähemalt 38 tundi kahe nädala peale **ja**
- omada vähemalt ühte tingimustele vastavat last, kes tavaliselt elab teiega koos ja kelle vajaduste eest te hoolitsete/annate oma panuse **ja**
- saada ettenähtud ülemmäärast madalamat sissetulekut.

Täistööajaga töö tähendab, et teie töötamine peab kindlasti kestma kauem kui kolm kuud. Juhutööd, nagu hooajatoe ja riiklikud programmid (*Government Sponsored Schemes*) ei loeta täistööajaga tööks.

Peamised sissetulekuallikad, mida arvesse võetakse, on järgmised:

- maksustatav tulu (brutotöötasu pärast maksude, töötajapoolse *PRSI*-makse ning pensionimaksete maharvamist), kaasa arvatud abikaasa või partneri tulu;
- igasugune tööst saadud (ületunnid, preemiad, toetused, komisjonitasud jne) täiendav tulu (abikaasa/partneri oma);
- füüsilisest isikust ettevõtja (abikaasa/partneri) tulu;
- ametipensionist saadav (abikaasa/partneri) tulu;
- igasugune muu (abikaasa/partneri) tulu ja eriti sotsiaalkindlustushüvitised või tervishoiuameti poolt makstavad hüvitised, välja arvatud õigusaktide/eeskirjadega välistatud hüvitised, näiteks peretoetused (*Child Benefit*).

➔ Üksikvanemaga pere toetus (One-Parent Family Payment)

Üksikvanemaga pere toetust makstakse ilma partnerita last kasvatavatele meestele ja naistele.

Selle toetuse maksmist võib taotleda:

- kui te olete vallaline, lesk, kinnipeetava abikaasa, elate lahus või olete lahutatud **või**
- kui teie abielu tühistati ja te ei ela enam oma abikaasaga koos.

Teil on õigus saada seda toetust, kui:

- te olete vähemalt ühe lapse puhul peamiseks hooldajaks ja kui laps elab teie juures;
- te ei ela koos (olles partneriga abielulistes suhetes);
- teie tööst saadav tulu on 375 eurot nädalas või vähem;

- te täidate nõutavaid tingimusi ka pärast teie varandusliku olukorra analüüsi ja kui
- te vastate alalise elukoha kriteeriumile.

Makseid tehakse ülekandega otse pangakontole või kasutades iga nädal postkontoris sissekasseeritavate maksekorralduste raamatut.

- ➔ (Osamakseline) eestkostja toetus
[Guardian's Payment (Contributory)]

(Osamakselist) eestkostja toetust makstakse, kui mõlemad vanemad on surnud või kui üks vanematest on surnud või teadmata või oma lapsed hüljanud ilma nende eest hoolt kandmata ja kui teine vanem on teadmata või lapsed ilma nende eest hoolt kandmata hüljanud.

Vaja on samuti vähemalt 26 tegelikku PRSI-makset, mida on tasunud üks vanematest või kasuvanematest pärast uuesti abiellumist.

- ➔ (Mitteosamakseline) eestkostja toetus
[Guardian's Payment (Non-Contributory)]

Mitteosamakseline orvutoetus on hüvitis, mis sõltub varandusliku olukorra analüüsist ja mida tavaliselt makstakse orvu eestkostjale. Hüvitisi makstakse kuni orvu 18. eluaastani või kuni 22. eluaastani, kui orb jätkab õpinguid päevases õppevormis ametlikult tunnustatud koolis või kolledžis. Nende maksete jaoks nõutavate tingimuste täitmiseks peab laps olema emata ja isata täisorb või peab üks vanematest olema surnud, teadmata või lapsed ilma nende eest hoolt kandmata hüljanud ja teine vanem on teadmata või lapsed ilma nende eest hoolt kandmata hüljanud.

Makseid tehakse ülekandega otse pangakontole või iga nädal postkontoris sissekasseeritavate maksekorralduste raamatu abil.

- ➔ Kodu hooldamise toetus
(Domiciliary Care Allowance)

Neid hüvitisi makstakse laste eest, kes on maksimaalselt 16-aastased, kes elavad kodus ja nõuavad oluliselt rohkem hoolitsust ja tähelepanu kui samaealised lapsed tavaliselt.

Toetus on rahaliste vahendite analüüsist sõltuv hüvitis, mida maksab Tervishoiuamet (*Health Service Executive*), võttes arvesse lapse enda vahendeid. Toetust makstakse igakuiselt lapsevanemale või lapse eest hoolitsevale isikule.

- ➔ Hüvitised ülalpeetavate eest

Naised ja mehed võivad taotleda võrdseid hüvitisi ülalpeetava abikaasa ja laste eest. Teatavate ülalpeetavate täiskasvanute (*Qualified Adults*) ja laste jaoks on erinevad toetused. Teatavatel juhtudel jagatakse laste eest makstavad hüvitised vanemate vahel:

Täiskasvanud (*Qualified Adults*): tegemist on abikaasa või partneriga, kellega teil on abielulised suhted ja kes on teie ülalpidamisel. Kui teie lapsed elavad koos teiega ja kui te olete kas vallaline, lesk, lahutatud või elate lahus, on tegemist isikuga, kes hoolitseb teie laste eest, kui tegemist on üle 16aastase või vanema isikuga, kes elab koos teiega ja on teie ülalpidamisel.

Ülalpeetavad lapsed (*Qualified Child Dependants*): te võite samuti saada täiendava toetuse iga ülalpeetava lapse kohta.

Alla 18aastane laps, kes elab koos teiega on teie ülalpidamisel. Kui te saate pensioni või töötaja toetust (*Jobseeker's Allowance*), on 18- kuni 22-aastane laps endiselt teie ülalpidamisel, kui ta õpib statsionaarses õppevormis. Teatavatel juhtudel võib täiendavaid toetusi ülalpeetavate laste eest maksta ka 18-aastaste ja vanemate laste puhul kolme kuu jooksul, mis järgnevad nende keskharidusejärgsetele õpingutele.

Lapsed võivad jääda teie ülalpidamisele ka kuni 22. eluaastani, kui nad jätkavad õpinguid statsionaarses õppevormis.

2.9. Mitteosamakselised rahalised erihüvitised

Kui te elate lirimaal ja kui teil pole piisavalt kindlustusmakseid, et teil oleks õigus sotsiaalkindlustushüvitisele (*Social Insurance Payment*) või kui teie õigus hüvitisele on lõppenud, võite selle asemel saada mitteosamakselist hüvitist.

Nende hüvitiste saamiseks on vaja vastata teatavatele varanduslikele tingimustele. Üldiselt loetakse teid neile vastavaks, kui teie rahalised vahendid ei ületa teatavat ülempiiri.

Mitteosamakselised hüvitised on:

- töötaja toetus (*Jobseeker's Allowance*) isikutele, kelle pole õigust töötuskindlustushüvitisele (*Jobseeker's Benefit*);
- (mitteosamakseline) baaspension [*State pension (non-Contributory)*] isikute jaoks, kellel pole õigust osamakselisele baaspensionile (*State pension contributory*);
- invaliidsustoetus (*Disability Allowance*);
- pimedate pension (*Blind Person's Pension*) 18aastastele ja vanematele vaegnägijatele;
- mitteosamakseline lese-/toitjakaotuspension leskedele (*Widow's/Widower's Non-Contributory Pension*), kellel pole õigust osamakselisele lese-/toitjakaotuspensionile;
- liikumistoetus (*Mobility Allowance*), mille puhul kehtib majandusliku olukorra tingimus isikutele, kes ei täida ühegi teise mitteosamakselise hüvitise tingimust;

- hooldustoetus (Carer's Allowance), mida makstakse täisajaga hooldust ja tähelepanu vajavaid lähedasi hooldavatele isikutele.

Vaja on ka olla lirimaa alaline elanik. Alalise elukoha tingimus tähendab, et kui te soovite saada ja taotleda mõnd eespool nimetatud sotsiaaltoetustest, peate esitama tõendi, et te elate juba pikema katkematu perioodi vältel alaliselt lirimaal või vähemalt Ühendkuningriiki, Kanalisaari ja Mani saart hõlmavas geograafilises ruumis (*Common Travel Area of the UK, the Channel Islands or the Isle of Man*).

Otsustamaks, kas te olete alaline elanik, arvestab ministeerium järgnevaga:

- teie lirimaal elamise kestus;
- teie riigis viibimise järjepidevus;
- teie lirimaal elamise põhjus;
- teie eesmärgid tuleviku jaoks ning ka see, kas lirimaal elab ka teie pereliikmeid;
- kõik muud asjassepuutuvad tegurid.

Hindamine toimub iga toimiku puhul eraldi.

Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed

Teabeteenistus Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeerium

- (Department of Social and Family Affairs)
Oisin House
Pearse St.,
Dublin 2
Telefon: (353-1) 704 3000
Elektronpost: info@www.welfare.ie

Täiendava teabe saamiseks selle ministeeriumi kohta külastage lehekülge <http://www.welfare.ie>

Teised käesolevas trükises osutatud ministeeriumid ja asutused

- Ettevõtluse, Kaubanduse ja
Tööhõiveministeerium (Department of
Enterprise, Trade and Employment)
Davitt House
65A Adelaide Road
Dublin 2

Hooldushüvitise (*Carer's benefit*) kohta täiendava teabe saamiseks võtke ühendust teenistusega: ettevõtluse, kaubanduse ja tööhõiveministeeriumi *Employment Rights Information Unit*, telefon (353-1) 631 3131.

Täiendava teabe saamiseks hoolduspuhkuse seaduse (*Law on Carer's Leave*) kohta külastage ettevõtluse, kaubanduse ja tööhõiveministeeriumi kodulehekülge: <http://www.entemp.ie> või saatke elektronkiri aadressile: info@entemp.ie

- Tervishoiu- ja Lasteministeerium
(Department of Health and Children)

Hawkins House Hawkins Street
Dublin 2
Telefon: (353-1) 635 4000
Elektronpost: otse aadressi:
<http://www.dohc.ie> kaudu.

- Töötervishoiu ja Tööohutuse Amet
(Health & Safety Authority)

Hogan Place,
Dublin 2
Telefon: (353-1) 614 7000
Elektronpost: wcu@hsa.ie
<http://www.hsa.ie>

Raviteenuste haldamisega tegelevad asutused

lirimaal osutab raviteenuseid ja arstiabi Tervishoiuamet (*Health Service Executive – HSE*).

See on riiklik amet, mis toimib „geograafiliste piirkondade“ (*areas*) alusel, mis katavad erinevaid lirimaa piirkondi (vt nimekirja allpool *HSE* territoriaalsete piirkondade jaotuse kohta).

- Health Service Executive (HSE)

Peakontor
Oak House
Limetree Avenue
Millennium Park
Naas
Co. Kildare

- Idapiirkond: *Eastern*
Dublin City ja maakond,
maakonnad Kildare ja Wicklow
Mill Lane
Palmerstown
Dublin 20
- Keskpiirkond: *Midland*
Maakonnad Laois, Longford, Offaly ja Westmeath
Arden Road
Tullamore
County Offaly
- Kesk-lääne piirkond: *Mid-Western*
Limerick City ja maakond,
maakonnad Clare ja Põhja-Tipperary (*N.R.*)
31-33 Catherine Street
Limerick
- Kirdepiirkond: *North-Eastern*
Maakonnad Cavan, Louth, Meath ja Monaghan
Navan Road, Kells, County Meath
- Edelapiirkond: *North-Western*
Maakonnad Donegal, Leitrim ja Sligo
Manorhamilton, County Leitrim
- Kagupiirkond: *South-Eastern*
Waterford City ja maakond,
maakonnad Carlow, Kilkenny,
Lõuna-Tipperary (*S.R.*) ja Wexford
Lacken, Dublin Road
Kilkenny
- Lõunapiirkond: *Southern*
Cork City ja maakond,
maakond Kerry
Cork Farm Centre,
Dennehys Cross,
Wilton Road, Cork
- Läänepiirkond: *Western*
Maakonnad Galway, Mayo ja Roscommon
Merlin Park Regional Hospital, Galway

Täiendav teave

PRSI-maksete määrad ja hüvitiste, pensionide ja toetuste summad muutuvad tihti. Hetkel kehtivate hüvitiste määrad on kirjas hüvitismäärade brošüüris SW 19 (*Rates Booklet*), mille te võite tasuta saada igast sotsiaalkindlustusameti kohalikust büroost.

Täiendav teave Sotsiaal- ja Perekonnaasjade Ministeeriumi poolt hallatavate skeemide kohta on kirjas brošüüris „Sotsiaalkindlustusteenuste teatmik“ SW 4 (*Guide to Social Welfare Services*), mille te võite tasuta saada igast sotsiaalkindlustusameti kohalikust büroost.

See brošüür sisaldab ka kohalike teabeteenistuste nimekirja, kohalike sotsiaalkindlustusameti büroode aadresse, tervishoiuasutuste nimekirja ja üksikasjalikke ülevaateid erinevatest sotsiaalkindlustusskeemidest.

Neid ülevaateid võib tasuta saada igast kohalikust sotsiaalkindlustusameti büroost ja nad on olemas ka vastavatel kodulehekülgedel.

Euroopa Komisjon

**Liikuvus Euroopas (Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)
Sotsiaalkindlustusõigused Iirimaal – Seisuga 20. märts 2006**

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2009 – 23 lk – 21 x 29,7cm

ISBN 92-79-04121-5

Kuidas ELi trükiseid tellida?

Väljaannete talituse trükiseid saab tellida veebipõhisest raamatupoest EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>) või Teie valitud müügiesindusest.

Meie ülemaailmse müügivõrgu kõikide esinduste nimekirja tellimiseks saatke faks numbril (+352) 2929 42 758.

http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/publications_en.htm

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi **trükiseid** saab alla laadida aadressilt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/index_en.cfm

Kasutajaks saab registreeruda tasuta aadressil:

http://ec.europa.eu/employment_social/sagapLink/dspSubscribe.do?lang=en

ESmail, on tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi elektrooniline teabeleht.

Tellida saab veebilehelt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/news/esmail_en.cfm

<http://ec.europa.eu/social>

